

VASTUVÕETUD TEKSTID

P8_TA(2014)0040**Inimõigused Usbekistanis****Euroopa Parlamendi 23. oktoobri 2014. aasta resolutsioon inimõiguste kohta Usbekistanis (2014/2904(RSP))**

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Usbekistani kohta,
 - võttes arvesse oma 15. detsembri 2011. aasta resolutsiooni ELi Kesk-Aasiat käsitleva strateegia rakendamise kohta¹,
 - võttes arvesse 21.–22. juunil 2007. aastal kokku tulnud Euroopa Ülemkogul vastu võetud ELi strateegiat Kesk-Aasiaga loodava uue partnerluse kohta ning komisjoni ja nõukogu 24. juuni 2008. aasta ning 28. juuni 2010. aasta ühiseid eduaruandeid,
 - võttes arvesse välisasjade nõukogu 2009. ja 2010. aasta oktoobri järeldusi,
 - võttes arvesse oma 11. detsembri 2012. aasta resolutsiooni digitaalse vabaduse strateegia kohta ELi välispoliitikas²,
 - võttes arvesse ELi inimõiguste alaseid suuniseid sõnavabaduse kohta internetis ja mujal, mille välisasjade nõukogu võttis vastu 12. mail 2014. aastal,
 - võttes arvesse 20. novembril 2013. aastal toimunud ELi ja Kesk-Aasia riikide ministrite kohtumisel tehtud teadaannet, et ELi arengukoostöö rahastamisvahendi raames nähakse Kesk-Aasia riikidele ajavahemikuks 2014–2020 ette 1 miljard eurot,
 - võttes arvesse kodukorra artikli 135 lõiget 5 ja artikli 123 lõiget 4,
- A. arvestades, et kuigi Usbekistan on andnud lubadusi seoses inimõiguste kaitsega, sealhulgas sõna-, kogunemis-, ühinemis- ja usuvabadusega, mis on tagatud kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelises paktis, ning seoses piinamise keelustamisega,

¹ ELT C 168 E, 14.6.2013, lk 91.

² Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2012)0470.

nagu on sätestatud piinamisvastases konventsioonis, on need lubadused toonud vähe positiivseid tulemusi;

- B. arvestades, et Usbekistani ametivõimud on vangistanud tuhandeid inimesi poliitiliselt motiveeritud süüdistustega, et jõustada oma represseerivat valitsemiskorda, ning seadnud sihtmärgiks inimõiguste ja opositsiooniaktivistid, ajakirjanikud, usklikud, kunstnikud ja teised tajutud kriitikud, ning arvestades, et Piirideta Reporterite koostatud maailma 2014. aasta ajakirjandusvabaduse indeksis paigutus Usbekistan 180 riigi seas 166. kohale ja Freedom House'i hinnangul ei ole see riik, tema ajakirjandus ja internet vabad; arvestades, et Usbekistanis piiratakse ja rikutakse süstemaatiliselt digitaalseid vabadusi;
- C. arvestades, et nende hulgas, kes on pandud vangi ainult sellel põhjusel, et nad teostasid rahumeelselt oma õigust sõnavabadusele, on 15 tuntud inimõiguste aktivisti¹, viis ajakirjanikku², neli rahumeelset poliitilise opositsiooni aktivisti³ ja kolm sõltumatut usutegelast⁴; arvestades, et veel seitse inimest on valitsuse tajutud kriitikud või olid tunnistajaks Andižani veresaunale 13. mail 2005. aastal, kui Usbekistani valitsusväed tulistasid ja tapsid sadu peamiselt rahumeelseid protestijaid⁵; arvestades, et paljud vangistatutest on raskelt haiged, neid on piinatud ja nende karistusaega on vangis meelevaldselt pikendatud;
- D. arvestades, et kui Usbekistani valitsus on saanud tunda püsivat välist survet, sealhulgas sanktsioone, sõjalise abi piiranguid ja muud jõulist, avalikku, spetsiifilist kriitikat tema rahvusvahelistelt partneritelt, on ta vastanud väikeste sammudega inimõiguste olukorra parandamiseks, sealhulgas vabastanud mõned poliitiliselt motiveeritud süüdistuse alusel vangistatud isikud tähtsate kahepoolsete tippkohtumiste või kõrgetasemeliste külaskäikude eelõhtul;
- E. arvestades, et Usbekistani valitsus keeldub jätkuvalt 2005. aastal Andižanis sadade inimeste tapmise sõltumatust uurimisest; arvestades, et üle 200 inimese kannab ikka veel karistust Andižani sündmustega seoses pärast kinniseid kohtuprotsesse, mida moonutasid nõuetekohase menetluse tõsised rikkumised ja märgid selle kohta, et ülestunnistuste saamiseks kasutati võib-olla piinamist; arvestades, et mõne Andižani veresaunaga seotud kuriteo ja piinamise suhtes kehtib universaalne kohtualluvus;
- F. arvestades, et 2009. ja 2010. aastal tühistas nõukogu ELi sanktsioonid, „et innustada Usbekistani ametivõime võtma täiendavaid sisulisi meetmeid õigusriigi ja inimõiguste olukorra parandamiseks kohapeal” ning märkis lisaks, et „nõukogu jälgib hoolikalt ja pidevalt inimõiguste olukorda Usbekistanis” ja „dialoogi ja koostöö põhjalikkus ja kvaliteet sõltub Usbekistanis [...] läbiviidavatest reformidest”;

¹ Azam Farmonov, Mehriniso Hamdamova, Zulhumor Hamdamova, Isroiljon Kholdorov, Nosim Isakov, Gaybullo Jalilov, Nuriddin Jumaniyazov, Matluba Kamilova, Ganikhon Mamatkhanov, Chuyan Mamatkulov, Zafarjon Rahimov, Yuldash Rasulov, Bobomurod Razzokov, Fahriddin Tillaev ja Akzam Turgunov.

² Solijon Abdurakhmanov, Muhammad Bekjanov, Gayrat Mikhlilboev, Yusuf Ruzimuradov ja Dilmurod Saidov.

³ Murod Juraev, Samandar Kukanov, Kudratbek Rasulov ja Rustam Usmanov.

⁴ Ruhiddin Fahriddinov, Hayrullo Hamidov ja Akram Yuldashev.

⁵ Dilorom Abdukodirova, Botirbek Eshkuziev, Bahrom Ibragimov, Davron Kabilov, Erkin Musaev, Davron Tojiev ja Ravshanbek Vafoev.

- G. arvestades, et viimaste teadete kohaselt on sunniviisiline töö ja laste tööjõu kasutamine puuvillakoristusel endiselt laialt levinud, hoolimata Usbekistani ametivõimude lubadustest seda tava piirata, ning arvestades, et ILO 19. novembri 2013. aasta aruande kohaselt sunnib Usbekistani valitsus miljonit Usbekistani kodanikku, nii täiskasvanuid kui lapsi, vastuvõetamatutel tingimustel puuvilla koristama ja keeldumise korral ähvardab neid karistus;
- H. arvestades, et läbirääkimised Usbekistani ühinemiseks WTOga veel kestavad, ning arvestades, et ELi-Usbekistani partnerlus- ja koostööleping sisaldab selget klauslit demokraatia ja inimõiguste austamise kohta, mida osalised on kohustatud järgima;
1. toonitab ELi ja Usbekistani suhete ning poliitilise ja majanduskoostöö tugevdamise tähtsust, kuid rõhutab ka, et need suhted peavad põhinema demokraatia, õigusriigi ja inimõiguste põhimõtete mõlemapoolsel austamisel, nagu on selgelt sätestatud ELi ja Usbekistani partnerlus- ja koostöölepingus;
 2. nõuab, et tingimusteta vabastataks kõik poliitiliselt motiveeritud süüdistusega vangistatud isikud, keda hoitakse vangis oma poliitiliste vaadete rahumeelse väljendamise, kodanikuühiskonnaga seotud või ajakirjandusliku tegevuse või usuliste vaadete tõttu;
 3. rõhutab, et kõigile inimestele, kes on väidetavalt osalenud vägivaldaaktides, tuleks võimaldada uus ja õiglane kohtulik arutamine kooskõlas rahvusvaheliste standarditega ning kui nad mõistetakse süüdi, tuleks nende suhtes rakendada kriminaal- ja/või halduskaristust samuti kooskõlas rahvusvaheliste standarditega;
 4. kutsub Usbekistani ametivõime üles mitte lubama piinamist, lõpetama viivitamatult ja tingimusteta kõik piinamise ja kuritarvitamise vormid vanglas ning väärkohtlemise eelvangistuses ja karistusasutustes, sealhulgas tagades takistusteta juurdepääsu advokaadile kõigil uurimisetappidel, kindlustades asjakohase arstiabi kiire kättesaadavuse ja taastades vanglate sõltumatu järelevalve, ning andma kõikide vangide perekondadele täielikku teavet nende sugulaste asukoha ja praeguse tervisliku seisukorra kohta;
 5. nõuab tungivalt, et Usbekistani ametivõimud viiksid läbi uurimise ja võtaksid vastutusele kõik ametnikud, turvateenistuse ja karistussüsteemi töötajad, kes väidetavalt on vange ja kinnipeetavaid piinanud või väärkohelnud või keeldunud võimaldamast arstiabi;
 6. kutsub Usbekistani ametivõime üles järgima kõiki rahvusvahelisi soovitusi piinamise kohta, andma korraldust Jaslyki vangla 64/71 viivitamatuks sulgemiseks, kiitma heaks 11 ÜRO erimenetluste seni vastuseta taotlust Usbekistani külastamiseks, sealhulgas piinamise küsimuse ÜRO eriraportööri taotluse, ning lubama vanglaid takistamatult kontrollida Rahvusvahelisel Punase Risti Komiteel ja teistel sõltumatutel kontrollijatel;
 7. nõuab tungivalt, et Usbekistani valitsus ei arvaks enam poliitiliselt motiveeritud süüdistustega vangis hoitavaid ja amnestia tingimustele vastavaid vange iga-aastastest amnestia andmistest meelevaldselt välja ega pikendaks meelevaldselt vanglakaristusi kergemate õigusrikkumiste eest või vanglaeskirjade rikkumise eest karistusseadustiku artikli 221 (allumatus karistuse kandmisel) alusel;

8. kutsub Usbekistani ametivõime üles tagama naiste õigusi, eelkõige järgides ÜRO piinamisvastase komitee soovitusi;
9. kutsub ELi kõrget esindajat, Euroopa välisteenistust ja liikmesriike üles viivitamatult käivitama strateegia, mille eesmärk on sundida Usbekistani parandama eelseisvatel kuudel konkreetselt ja mõõdetavalt inimõiguste olukorda ning määrama edusammude tähtjaks järgmisel aastal saabuva Andižani veresauna kümnennda aastapäeva; kutsub Euroopa välisteenistust üles andma Euroopa Parlamendile teavet Usbekistani režiimi esindajate kohta, keda peetakse vastutavaks Andižanis toime pandud kuritegude eest, kaasa arvatud need 12, kelle suhtes EL kehtestas vastuseks veresaunale sanktsioonid, mis hiljem tühistati;
10. rõhutab asjaolu, et konkreetne parandamine peaks hõlmama järgmisi tingimusi, mille ELi välisministrid kehtestasid 2010. aastal: 1) vabastada kõik vangistatud inimõiguste kaitsjad ja meelsusvangid, 2) lubada valitsusvälistel organisatsioonidel riigis piiranguteta tegutseda, 3) teha täielikku koostööd kõigi asjaomaste ÜRO eriraportööridega, 4) tagada sõna- ja meediavabadus, 5) jätkata laste tööjõu kasutamise vastaste konventsioonide rakendamist ja 6) viia oma valimisprotsessid täielikult kooskõlla rahvusvaheliste standarditega;
11. on seisukohal, et kui nendes valdkondades ei toimu olulist edasiminekut, peaks EL võtma juhtrolli ja esitama punkti 4 alusel ÜRO Inimõiguste Nõukogu resolutsiooni, luues Usbekistani jaoks sihtotstarbelise riigipõhise mehhanismi ning tagades inimõiguste nõukogu pideva ja ennetava osalemise Usbekistani inimõiguste olukorra jälgimise, avaliku aruandluse ja arutelu kaudu;
12. kutsub ELi lisaks üles – kuna puudub vajadus varustada koostöönõukogu asjakohase teabega olukorra kohta, sest tegemist on eriti kiireloomulise olukorraga, ning vastavalt partnerlus- ja koostöölepingu artiklitele 2 ja 95 – teatama Usbekistanile, et kui ülalnimetatud inimõiguste küsimustes ei tehta lähema kuue kuu jooksul edusamme, kehtestab EL sihipäraseid karistusmeetmeid;
13. kutsub liikmesriike üles järgima relvaekspordi toimimisyhendamist ja austama kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi eeskirju;
14. kutsub Usbekistani ametivõime üles rakendama täielikult Euroopa Parlamendi 15. detsembri 2011. aasta resolutsiooni võtta vastu nõukogu otsuse eelnõu Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning Usbekistani Vabariigi vahelise partnerlus- ja koostöölepingu juurde kuuluva protokoll (millega muudetakse lepingut, et laiendada partnerlus- ja koostöölepingu sätteid kahepoolsele tekstiiltoodetega kauplemisele, kuna tekstiiltoodetega kauplemist käsitleva kahepoolse lepingu kehtivus lõpeb) sõlmimise kohta¹;
15. nõuab, et nõukogu, komisjon ja Euroopa välisteenistus esitaksid Euroopa Parlamendile avaliku hinnangu meetmete kohta, mida EL on võtnud sundimaks Usbekistani järgima ELi välisministrite poolt 2010. aastal sätestatud inimõiguste kriteeriumeid, palub ÜRO Inimõiguste Nõukogul luua Usbekistani jaoks järelevalvemehhanism, ergutab nõukogu ja komisjoni parandama oma inimõigustealast dialoogi Usbekistani valitsusega ning ootab, et Euroopa välisteenistus tegeleks kindlalt kõigi peamiste

¹ ELT C 168 E, 14.6.2013, lk 195.

inimõiguste rikkumiste juhtumitega ELi-Usbekistani inimõigustealase dialoogi kohtumisel, mis on kavandatud novembrisse, ja muudaks need kohtumised tulemustele suunatumaks, ületades praeguse sügavat pettumust valmistava ummikseisu;

16. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon Usbekistani Vabariigi presidendile, valitsusele ja parlamendile, Euroopa välisteenistusele, nõukogule, komisjonile, Euroopa Nõukogule, OSCE-le ja ÜRO Inimõiguste Nõukogule.